

Sol, dünya, değişim

HASAN BÜLENT
KAŞGARCİ

Son dönemlerde Batı'da iktidarın sola kayması, sol ve değişim kavramlarını gündeme getirdi. Bu doğal olmakla birlikte eksiktir. Çünkü bu

tutum, değişimi doğuran geriye bakışlı (retrospektif) nedenlerle bundan sonrasını öngören ileriye bakışlı (prospektif) nedenleri ihmal etmektedir. Oysa tartışmanın özellikle o noktalara oturtulması zorunludur.

Hemen söylemek gerekir ki yöntem ve yapı olarak İngiltere ve Fransa solu birbirine zıt iki noktada durmaktadır. Fakat bu, kimin daha 'tutucu' kimin daha 'ilerlemeci' olduğunu saptamayı güçleştiren bir karşıtlıktır. Çünkü, son dönemlerde çok ciddi dönüşümler geçiren İngiltere solu geldiği noktada mevcut durumu ve koşulları savunurken öyle bir değişimi daha 'içerden' yaşayan Fransa solu, tersine, varolan koşullara daha uzaktır ve çok daha gelenekçi bir çizgidedir. Daha müdahaleci, dayanışmacı, bölüşümcü bir iktisadi ve toplumsal anlayıştan yanadır. Bu, değişim - gelenek çizgisinde önemli bir tartışma doğurmuştur ki nedenini yerel koşulların zorlayıcı etkisinde aramak gerekir.

Buna karşın, her iki solun temel çıkış noktasında da 1980'lerden bu yana sürdürülen bireyci, sınır tanımayan liberal bir ekonomik anlayışla ona ulaşılmış bir toplumsal yapıya karşı daha dayanışmacı, daha 'cemaatçi' bir zihniyet önerisi yatmaktadır.

İki solu birbirine bağlayan ikinci olgu Avrupa ve ortak para konularıdır. Bu meselenin önemi şudur: Ortak para tanımı aslında neo - liberal ekonomi anlayışının temellendirilmesiyle ilgili bir sorundur. Eğer o doğrultuda yürünecekse, bu, bireyci, sosyalizasyondan uzak modellerin bundan böyle de sürdürülmesi anlamına gelecektir.

Her iki sol da bu konuda 'teenni' ifade etmiştir. Gene de Fransa, İngiltere'ye nazaran ortaya çok daha berrak bir tavır koymaktadır. Fransa solu, ödün vermez bir biçimde, ortak parayı ve Maastricht'i ancak sosyal bir ekonomi ve toplum anlayışı içinde kabul edebileceğini beyan etmiştir.

Bu noktada Larry Elliott'un iktidarın sola kaymasını irdeleyen şu dördümlü yorumu dün - gelecek çizgisini de kuşatması açısından ağırlık kazanmaktadır.

Elliott, bugünkü oluşumu dört noktada sorgulamak gerektiğini söylemektedir: 1) 'Bırakınız yapsınlar' devrimi çok küçük bir azınlık tarafından gerçekleştirilmiştir. Batı'da yaşam standartları yükselmiş olsa da bunun bedeli bir 'Güvensizlik Çağı'na girilerek ödenmektedir. Sol bu sorundan çıkışta bir arayıştır. 2) Teknolojik bir değişimden geçilmektedir. Mikroyongaların yarattığı yer kayması ve eski teknolojinin aşılmasıyla ortaya çıkan boşluk, bir güvensizlik ortamı ve korku doğurmuş, kitleleri yeni ve ilerlemeci bir siyasete yöneltmiştir. 3) Çıplak ve acımasız bir bireycilik anlayışı taban örgütlenmelerini, cemaat oluşumlarını hızlandırmıştır. Ortak toplumsal amaçlar etrafında kurulan yapılar yeni bir örgütlenme, siyaset ve ekonomi beklentisini uyarmaktadır. 4) Sol siyaset 1970'lerin kolektivistliğiyle 1980'lerin bireyciliği arasında yapılacak bir sentezi başarmaya ve daha radikal bir tavır almaya öteki siyasetlerden daha yatkındır. Çünkü, özellikle merkez sağ bu noktalardan kaynaklanan sorunların 'müsebbibidir'. Dolayısıyla solun yükselişi küresel kapitalizmin, neo - liberalizmin, yeni sağın oluşturduğu zeminin irdelenmesiyle anlaşılabilir. En azından ona bir seçenek diye görülebilir.

Bu sonuç ne getirebilir? Galiba iki noktanın altını çizmek gerekir. İlki, bugünkü sol hareket soyut ve yeniden tartışılması gereken bir ilerlemecilik mantığını yansıtmaktadır; fakat köktenci değildir. İkincisi, geleceğin dünyası, Avrupa ölçeğinde üç soruna çözüm arayacaktır. 1) İşsizliği azaltmak; 2) Ülkeler içinde ve arasındaki eşitsizliği ortadan kaldırmak; 3) Küresel kapitalizmin dünyaya vereceği zararı engellemek. Bu, yeniden daha müdahaleci bir tercihe yönelmektir.

Öylelikle, eğer küresel kapitalizmin aşırılıklarını dizginleyecekse sol, tarihsel başarılarına bir yenisini ekleyecektir; yok eğer, bugüne dek birçok kez görüldüğü üzere aynı yöntem toplumsal bir yetkecilik (sosyal otoriterizm) dönüşecekse elbette onu aşmak için de yeni bir sol ihtiyacı doğacak demektir.